

გლობალიზაციის პრობლემები საქართველოში

მარინა ბალათურია

ედ,სტუ პროფესორი

ნატო გეგენავა,

ედ,სტუ პროფესორი

გლობალიზაციის პრობლემა დღითი-დღე უფრო თვალსაჩინო და მასშტაბური ხდება. უნდა ითქვას, რომ გლობალური მიდგომა, გლობალური შესწავლა, გლობალური აზროვნება, გლობალური გადაწყვეტა და ა.შ. სულაც არ არის ახალი. ასეთი სიტყვათწყოები და ფორმულირებები იმდენი ხანია არსებობს, რაც თვით სიტყვა „გლობალური“. თუმცა, უკანასკნელ ხანს მან ახალი, მოდიფიცირებული გააზრება და შინაარსი შეიძინა და გლობალიზაციის სახით, დიდი მასშტაბების მქონე პროცესად ჩამოყალიბდა.

გლობალიზაციის ჩასახვა, მისი დღის წესრიგში დაყენება და მსოფლიო მნიშვნელობის პრობლემად ქცევა თანამედროვე მსოფლიო წესრიგმა განაპირობა. ეს წესრიგი სწვდება როგორც პოლიტიკურ, ისე ეკონომიკურ სივრცეს და მრავალი ფაქტორით არის განსაზღვრულ-დასაბუთებული. ამ ფაქტორთა და პირობათა შორის ერთ-ერთი ძირითადია ინტეგრაციული პროცესები, რასაც თითქმის შეუქცევადი ხასიათი აქვს და დინამიურად ვითარდება.

მრავალი ათეული წლის განმავლობაში ინტეგრაციის პროცესი თითქმის ყველა სფეროში და განსაკუთრებით ეკონომიკაში, შედარებით ნელი ტემპით მიმდინარეობდა, იხვეწოდა, ახალ-ახალ ფორმებს იძენდა და წინააღმდეგობრივად ვითარდებოდა. იყო პერიოდი, როდესაც უკუსვლებიც გაკეთდა, რამაც ვერაფერი სასიკეთო ვერ მოიტანა და კვლავ პრიორიტეტული გახდა ინტეგრირება. ამის კლასიკური მაგალითები უხვად დაგროვდა მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებში: აშშ-ში, ინგლისში, საფრანგეთში, გერმანიაში, შვეიცარიაში და სხვაგან.

ეკონომიკურად დიდად განვითარებულ ქვეყნებში ინტეგრაციის პროცესმა ისეთ გაქანებას მიაღწია, რომ რადიკალურად შეცვალა მისი სტრატეგიული ტემპები და მასშტაბები. იგი აღარ ეტეოდა

იმუშაინდელ ჩარჩოებში და გარეთ გასვლისკენ ემზადებოდა. ამის ერთ-ერთი ნიშანი იყო ტრანსეროვნული კორპორაციებისა და გაერთიანებების ჩამოყალიბება.

ამით დაიწყო ინტეგრაციის პროცესის რევოლუციური ცვლილება და მისი ტემპების უსწრაფესი ზრდა. ყოველივე ეს უკიდევანო მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის შედეგი იყო.

სწორედ ამ პროცესმა დაუდო სათავე ახალ მსოფლიო წესრიგს, რამაც მსოფლიო ანუ გლობალური მასშტაბი შეიძინა.

როდესაც ვლაპარაკობთ ახალ მსოფლიო წესრიგზე — ეს ძირითადად ნიშნავს, რომ იქმნება და ვითარდება ისეთი მიდგომები, გადაწყვეტები, ნორმები, ვალდებულებები, პასუხისმგებლობები, სტრატეგია, ურთიერთობათა ეტიკეტი და ა.შ., რომელიც ვრცელდება მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანაზე გლობალურად. ეს წესრიგი კი, უპირატესად ყალიბდება პოლიტიკური და ეკონომიკური ბერკეტებით, სამართლებრივი ნორმებით, სოციოლოგიური ვალდებულებებით, ტექნოლოგიური სისტემებით და სხვ.

მსოფლიოს ახალმა წესრიგმა და მისმა შეუქცევადობამ ინტეგრირების მასშტაბები გლობალიზაციის პროცესად გარდაქმნა და ჩამოაყალიბა თვით გლობალიზაციის არსი, როდესაც ვამბობთ „გლობალიზაციას“ უკვე იგულისხმება, რომ საქმე გვაქვს თანამედროვე მსოფლიო მოვლენებთან და პროცესებთან.

საბაზრო ურთიერთობათა განვითარების თანამედროვე ეტაპზე, მსოფლიო გლობალიზაციის საერთო სისტემაში ორი ძირითადი ურთიერთდამაკავშირებელი სფერო გამოიყოფა:

ერთია — სოციალურ-ეკონომიკური სფერო, რომელიც წარმოების და მოხმარების სისტემათა ფუნქციონირებას განსაზღვრავს და განაპირობებს, რაც ბიზნესის მოტივაციებს ეფუძნება;

მეორეა — ბუნებათსარგებლობისა და ბუნების დაცვის სფერო, რომელიც მთელი საწარმოო ციკლის მატერიალურ საფუძველსა და მასზე ზეგავლენის მომხდენ სისტემას წარმოადგენს.

გლობალიზაცია ახლა მოდამია. ისე, როგორც თავის დროზე ბიზნესზე, მასზეც ბევრს წერენ და მსჯელობენ, იმართება სიმპოზიუმები, შეხვედრები, დისკუსიები და, რაც მთავარია, იდება სახელმწიფოთაშორისი, კორპორაციათაშორისი სხვადასხვა ქვეყნის ფირმებშორისი და ბანკთაშორისი კონტრაქტები და გარიგე-

ბები.

გლობალიზაცია მთელი სიგრძე-სიგანით დგას ჩვენს წინაშე. საქართველო, ისე როგორც სხვა ქვეყნები, გლობალიზაციის საერთო წრედშია მოქცეული, რომელიც თანდათან ამტკიცებს თავის გავლენის სფეროებს მსოფლიო ქვეყნებზე.

საქართველო როგორც ბიზნესს, ასევე გლობალიზაციასაც თითქმის მოუმზადებელი შეხვდა. ბიზნესის კარიბჭესთან შეყოვნებაში, შემდეგ კი არასწორმა და დაგვიანებულმა ეკონომიკურმა სვლებმა სუსტი პირობები და გარემო შექმნეს ქვეყნის ეკონომიკური პოტენციალის განმტკიცებისათვის.

თანამედროვე მსოფლიოში ისეთი ტემპით ვითარდება პროცესები, რომ ყოველ დღეს დიდი მნიშვნელობა აქვს. ვინც ჩამორჩება ამ ტემპებს, ის დაკარგავს ორიენტაციას და გამოვა მდევრის როლში. ეკონომიკაში მთავარია არ გამოგრჩეს სვლები და მოქნილი მექანიზმით ფეხდაფეხ მიჰყვე საერთო მოვლენებს. ეკონომიკა კი ის ღერძია, რომელზეც ბრუნავს მთელი სახელმწიფო. გლობალური გაგებით კი — მთელი მსოფლიო. საქართველო გლობალიზაციის საყოველთაო პროცესს მიადგა. ერთი მხრივ: ფრთებშეკვეცილი, ეკონომიკურად წელგაუმართავი, მართვის მოუქნელი მექანიზმით და ჯერ კიდევ დაუხვეწავი სტრატეგიით; მეორე მხრივ კი: როგორც მდიდარი ბუნებრივი და ეკონომიკური შესაძლებლობების დიდი ისტორიული ტრადიციების, სოფლის მეურნეობის უნიკალური დარგებისა და კულტურების მქონე ქვეყანა, ბევრისათვის უცხო და აუთვისებელი მხარე, საკმაოდ წონადი გამოგონებებითა და მეცნიერული მიღწევებით დიდად საინტერესო და ყველასათვის საშური გეოპოლიტიკური სივრცე და რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია — კეთილმეზობლური განწყობილებებისა და მისწრაფებების მქონე რეგიონი.

გლობალიზაციის საერთო წესრიგს დიდი სახელმწიფოები ქმნიან და არეგულირებენ. როგორც კონკურენციას, ასევე გლობალიზაციასაც თავისი ულმობელი კანონები გააჩნია. ვინც მას ვერ გაუგებს და ვერ გაუძლებს, შთაინთქმევა მის წიაღში. ერთი მხრივ, უნდა ვუფრთხილდეთ გლობალიზაციას და მის მახეს, მეორეს მხრივ, განვჭვრიტოთ სწორად და გამოვიყენოთ მისი შესაძლებლობები.

საქართველოსთვის ამ შესაძლებლობების ჭკვიანურად გამოყენება მსოფლიო დონის გადანყვეტა ე.წ. ტრასეკა – თბილისი-

ბაქო-ჯეიჰანის ნავთობსადენი. ეს არის ევროპა – კავკასია – აზიის სატრანსპორტო დერეფანი, რომელიც ახლებურად გაიზიარებს ქვეყნებს შორის ურთიერთობის ფორმებს. ერთი იდეა და ერთი ბედით აკავშირებს მრავალ სახელმწიფოს, რომელთა შორის საქართველოს ანიჭებს ერთ-ერთ პრიორიტეტულ ფუნქციას.

ასეთი სტრატეგიული და ეკონომიურად მომგებიანი სვლა, საქართველოს თავისი გეოპოლიტიკური მდებარეობის გამო, რამდენიმე შეუძლია გააკეთოს, რაც რადიკალურად შეცვლის დაამატლებს მის ადგილს მსოფლიო თანამეგობრობაში და გადაწყვეტილად განამტკიცებს ქვეყნის ეკონომიკურ პოტენციალს. ეს კი საკმარისი იქნება გლობალიზაციის პროცესში საკუთარი ხელწერის შესაქმნელად და გავლენის სფეროების მოსაპოვებლად.

საქართველოს გლობალიზაციის პროცესში ჩასართავად მრავალი სფერო და მიმართულება გააჩნია, მაგრამ არის ისეთი დარგები, რომლებიც ნაკლებად ექვემდებარებიან ამ პროცესს. ასეთი დარგია სოფლის მეურნეობა, ნიადაგურ-კლიმატური უნიკალურობით და ზონებისა და მიკროზონების მიხედვით მკვეთრად განსხვავებული და ცვალებადი ბუნებრივ-ეკონომიკური გარემოთი.

საქართველოს სოფლის მეურნეობაში რაციონალურად შეიძლება გამოვიყენოთ ინვესტიციები, საექსპორტო-საიმპორტო სისტემები, ტექნოლოგიური სიახლეები და სხვ., რაც გლობალიზაციის ელემენტებს შეადგენს.

საქართველოს სოფლის მეურნეობაში ძირითად პრიორიტეტებად გამოიყო დიდი ტრადიციებისა და ფართო პოტენციური შესაძლებლობების პერსპექტივების მქონე დარგები, როგორიცაა: მევენახეობა და ნიშანდობლივ, სამრეწველო მევენახეობა, ასევე სამრეწველო მეხილეობა და სუბტროპიკული მინათმოქმედების ძირითადი დარგები, მეჩაიეობა, მეციტრუსეობა და მათ ბაზარზე მომუშავე კვების მრეწველობის დარგები.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიული პოზიციის ჩამოყალიბებისას აღსანიშნავია, რომ შრომის ინტეგრირების კოოპერირებისა და საერთაშორისო საზოგადოებრივი დანაწილების, როგორც დღევანდელი, ისე თვალსაწიერი პერსპექტივის მოთხოვნებიდან გამომდინარე მისი სპეციალიზაცია ისტორიულ-ტრადიციული მოდელიდან დიდ და რადიკალურ გადახრას

არ ექვემდებარება. ეს იმას ნიშნავს, რომ სავენახე ფართობებს კვლავ ვენახი დაიკავებს, სახორბლეს — ხორბალი, სასიმინდეს — სიმინდი, სუბტროპიკული ზონის სივრცეს — ჩაი, ციტრუსი, სუბტროპიკული ხილი და ა.შ.

გლობალიზაციას სხვადასხვა მიმართულებები გააჩნია. ერთ-ერთია ზონალური რეგიონული გლობალიზაცია. ასეთი მიმართულებაა ე.წ. „თავისუფალი ეკონომიკური ზონა“. უკანასკნელ ხანს საქართველოშიც გამოუჩნდა ამ მიმართულებას მომხრეები, მაგრამ თავისუფალი ეკონომიკური ზონების შემოღება ჩვენთან არავითარ შემთხვევაში არ არის მისაღები. იგი ზიანის მეტს არაფერს მოიტანს, თანაც პოლიტიკურ დაძაბულობას შექმნის. მხედველობაში უნდა მივიღოთ: გეოპოლიტიკური ვითარება და ძალბაზები, ისტორიულად ჩამოყალიბებული ადამ-ნებსები და ტრადიციები, სოციალური და დემოგრაფიული სიტუაცია და მრავალი სხვა.

საქართველო გლობალიზაციის დიდ წრედშია ჩართული, სადაც საჭიროა სწორი ორიენტაცია და გამართლებული სტრატეგია, რამაც უნდა აამაღლოს ქვეყნის როლი მსოფლიო თანამეგობრობაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ასათიანი რ. გლობალიზაცია: ეკონომიკური თეორია და საქართველო, სახელმძღვანელო, თბ., გამომცემლობა „სიახლე“, 2010.
2. ბარათაშვილი ევ., გეჩბაია ბ., საქართველოს ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობა: თანამედროვე გამოწვევები, თბ., 2012.
3. გრიშკაშვილი ა. საქართველო გლობალურ სამყაროში, თბ., 2010.
4. ვეშაპიძე შ. ბიზნესის გლობალიზაციის თანამედროვე ტენდენციები, ჟურნ.: „მეცნიერება“, №3 (14), 2009, გვ. 28-32.
5. იაკობიძე დ. საქართველო და მსოფლიო. ფინანსური კრიზისი. გამომცემლობა „კომენტარი“, 2009.
6. ჯოლია გ., სეხნიაშვილი დ. ეკონომიკური გლობალიზაციის თანამედროვე პრობლემები. ჟურნ.: „სოციალური ეკონომიკა“, №6 (18), 2011.